

GREGORY BATESON - ALEGORIE

(12. květen, 1979 v The Hermitage)

Tento článek byl původně zveřejněn v časopise CoEvolution Quarterly, Jaro 1978, str. 44-46.

Byla nebyla jednou jedna velmi krásná dáma, a ta měla ve zvyku spávat na nevyužívaných kolejích.

V té samé zemi žil ukrutný zeměměřič, který vlakem projížděl sem a tam. Bylo to výzkumník tělem i duší, a proto jej obzvláště přitahovaly ty větve železniční sítě, po kterých se vlak neprohnal kam až paměť sahala. A to byly přesně ty koleje, na kterých si dáma ráda zdřímla.

Tak se znovu a znovu stávalo, že byla vyrušena ze spánku a donucena ustoupit, zatímco se silné zapáchající motory řítily přesně přes to místo, kde slastně odpočívala.

Pokaždé, když se toto přihodilo, došlo mezi dámou a pánem k hádce. On trval na tom, že je dáma čímsi staromódním, otřepaným a pověřčivým. Ona na oplátku a způsobem, jakým se na dámu nesluší, chrlila nadávky, že on je ubožák, podčlověk, že je jen malým klukem, kterého nezajímá nic jiného, než hloupé a hlučné hračky.

A tak to pokračovalo dál. Ona přibližně dvě stě let nalézala nové a neprobádané části železniční sítě, na nichž mohla spát, a on si vždy vybíral přesně ty samé části trati k tomu, aby si na nich mohl zkoušet svá monstrózní vozidla.

Prohlašoval, že mapovat železniční síť je jeho právo - a dokonce i povinnost - a že celá soustava patří jemu a obzvláště pak ony neprozkoumané části. Tvrdil, že tento systém je jedinou, plně logicko-kauzální sítí tratí.

Ona s jistotou tvrdila, že tyto tratě byly určeny k odpočinku a pro mír lidské duše a že nemají nic společného s jeho sny o kauzalitě a logice.

Mapoval každičký kus tratě, po němž prohnal svoje motory. Ona ustavičně nacházela další části systému, které ještě nebyly zmapovány.

Jednoho dne nechal inženýr u trati ledabyly ležet jednu ze svých map a dáma ji našla. Štítivě ji zvedla, držíc ji pouze za konečky prstů. Zacházela s ní, jako by ji zde nechal sám ďábel.

To zvědavost ji vedla k tomu, aby mapu otevřela, bez zájmu o to, co by mohla mapa obsahovat, a proto se ve skutečnosti nedívala na podrobnosti. Jak ji pozorovala z dálky s přivřenými očima, s překvapením zjistila, že takto polovičatě nahlížený byl dokument sám o sobě krásný.

Při svém dalším střetu s inženýrem bez přemýšlení vyslovila: „Ani netušíte, že jsou vaše mapy krásné.“

To s inženýrem hnulo. Příkře odpověděl, že *tohleto* ho nezajímá.

Řekla si: „Ach, pak je tu tedy ve vesmíru něco, co ho nezajímá. A to něco náleží mě.“

„Navždy“, řekla.

Poté, co se rozešli, z nich každý přemýšlel o tom, co bylo řečeno. Průzkumník byl nucen přiznat, že krása jeho map a jí odpovídající krása kolejí samozřejmě nespádaly do pole jeho působnosti. Ona naproti tomu byla potěšena a přivinula se k tajnému poznání, že on nikdy nenapadne to, čeho si nejvíce cenila - eleganci a symetrii celé soustavy. Nikoliv jejích detailů, ale jejích základů.

Při jejich dalším setkání se jí zeptal, zda ji stále zajímá ona tzv. krása map. Když poněkud zdráhavě přisvědčila, pohotově odpověděl, že má snad něco, co by jí mohl ukázat.

Poté se přiznal, že zatímco spala na kolejích, potichu k ní přistoupil a vyhotovil pečlivou kresbu jejího těla. Byla to tato kresba, co jí chtěl ukázat.

Vybalil mapu a kresbu a rozprostřel je před ní. Řekl, že je „vědecky zajímavé“, jak se zdají mapa a kresba sobě navzájem podobat po mnoha „formálních“ stránkách. Chtěl, aby si povšimla zejména této zvláštní podobnosti mezi oběma dokumenty.

Ihned to pustila z hlavy. Řekla, že *to* věděla odjakživa. Avšak, když to pronášela, dívala se do dále a usmívala se.